

Man skall ha en egen tandläkare

I Finland har vi ungefär 4 700 tandläkare i arbetsför ålder. Det betyder en tandläkare per 1100 invånare. De allra flesta arbetar med patienter, och tar för sin egen del ansvar för att folkets munnar hålls friska och användbara. Också om vi inte alls tar med specialisterna i beräkningarna betyder det att det finns tillräckligt många tandläkare för att alla skall kunna ha en alldeles egen hustandläkare. Men är det något vi skall eftersträva?

Chefredaktör, cancerläkare Päivi Hietanen skriver i en ledare i Finlands Läkartidning den 6.6.: "Den specialiserade sjukvården i Norden är särpräglad: patienten har ingen läkare som långsiktigt ansvarar för behandlingen. Den som under lång tid söker på ett universitetssjukhus träffar under behandlingens gång tiotals läkare och upplever frustration av att motstridig information gång på gång lämnas av olika personalkategorier. Patienterna tar ofta upp detta problem och försöker med alla tänkbara medel, även gåvor, klamra sig fast vid humana läkare. De som har god beredskap för socialt samspel brukar kunna etablera kontakt med en doktor som de konsulterar i nödens stund, men hur går det för resten? Om en och samma läkare ålades bestående vårdansvar skulle det mer än någon annan insats förbättra livskvaliteten för många svårt sjuka patienter. Det finns en hel del forskningsbaserade belägg för detta."

Naturligtvis gäller samma lagbundenheter också inom bashälsovården, och därför har man gett hälsocentralsläkarna befolkningsansvar. Inom munhälsovården har vi med stolthet kunnat konstatera att vi redan i decennier har tillämpat en strategi som bygger på långsiktiga vårdförhållanden. För närvarande pågår både lokalt och på nationell nivå arbetet med att planera munhälsovårdens strukturer. Då måste man komma ihåg vad man förlorar om man bygger upp ett system där det är mera sannolikt att patientens tandläkare byts ut mellan de olika vårdperioderna än att så inte sker.

Patientens egen tandläkare kan bäst hålla reda på hälsoläget i patientens mun – det gäller att veta varifrån man har kommit och att se vart man är på väg. Munnen och tuggorganet är utsatta för ständiga förändringar under årens och årtiondenas gång. Man behöver inte reagera på dem alla, men en ny tandläkare som ser patienten för första gången kan inte alltid bedöma den saken. Om tandläkaren byts ut ökar också antalet ingrepp, och därför

också kostnaderna. För en ny tandläkare tar det också alltid tid att bli bekant med patienten och att sätta sig in i hans eller hennes problem. Allt detta kostar. Tillsvidare är egna, friska vävnader alltid överlägsna de olika konstgjorda ämnen vi kan placera i människors munnar. Våra konstruktioner fordrar i allmänhet uppföljning och service. Det är mycket viktigt att tandläkare får följa med sina egna behandlingslösningar under många år, och på det sättet får en möjlighet att utvecklas. Det är konkret kvalitetskontroll. Ett vårdförhållande innebär också mycket annat än att bara följa med hur de egna tekniska konstruktionerna håller. Det är också ett samspel som ger tandläkaren mycket mera än bara ekonomisk kompensation. Det kliniska arbetet är ofta tungt, och den tacksamhet bekanta patienter visar kan hjälpa tandläkare att orka. Det gäller både den kommunala och den privata sektorn.

Päivi Hietanen granskar problematiken också ur serviceproducenternas synvinkel: "Min övertygelse är att om den offentliga hälso- och sjukvården konkurrerade om patienterna så hade ett system med ansvariga läkare genomförts för länge sedan. Bara i en organisationscentrerad verksamhet kan detta faktum lämnas obeaktat. I ett kundnära servicesystem finns det någon som tar ansvar och patienten har möjlighet att påverka valet. I dagsläget är denna kvalitetsfaktor ett trumfkort för den privata sektorn och den komplementära medicinen."

En enkät som gjordes förra vintern vid hälsocentralen i Jyväskylä visade att över 80 % av dem som svarade ansåg det vara viktigt att man kunde gå hos en och samma tandläkare. Man kan anta att den siffran är ännu högre bland dem som går privat.

Vi vet alltså vad som kännetecknar en god tandvårdsorganisation. Nu måste politiska beslutsfattare och tjänstemän visa att de har den skicklighet som krävs för att bygga upp ett system av spelregler som ger patienterna möjlighet att få en egen tandläkare när de så önskar.

MATTI PÖYRY